

Тақриз

ба автореферати Каримова Мастона Дилбаровна дар мавзуи “Ташаккул ва инкишофи лексикаи лаҳча дар шароити дузабонӣ (дар асоси маводи лексикаи лаҳҷаи тоҷикони ноҳияи Лахш)” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.20 – Забонҳои халқҳои кишварҳои хориҷӣ Аврупо, Осиё, Африқо, сокинони бумии (аборигенҳо) Амрико ва Австралия(забони тоҷикӣ)

Масоили ҷамъбасти илмии шеваҳои забони тоҷикӣ, пурраю ҳаматарафа тадқиқ кардани тамоми шеваҳои забони тоҷикӣ, муайян намудан, интишор ва муносибати онҳоро бо лаҳҷаву забонҳои дигар тақозо мекунад. Аз ин лиҳоз омӯхтани лаҳҷаҳои алоҳидаи забони тоҷикӣ ва муносибатҳои онҳо бо дигар забонҳо проблемаи актуалӣ буда, забоншиносии тоҷики имрӯза ба он хеле ниёз дорад.

Шевашиносӣ хусусият дастурии ғӯйишҳои маҳаллӣ ё шеваю лаҳҷаро дар давраи муайяни таърихӣ, одатан дар айни ҳол мавриди тадқиқ қарор медиҳад.

Бояд гуфт, ки шеваю лаҳҷаҳои ҳар як забони ҳам бузург ва ҳам кӯчак дар заминаи маводҳои чунин манобеъ таҳқиқу тадқиқ мегарданд:

1. ғӯйиши зиндаи мардуми маҳаллу мавзеъҳои муайян;
2. намунаҳои осори қадима, ки пайдоиш ва асли онҳо бевосита ба ин ё он маҳал алоқаманд мебошанд;
3. «Забони замин», ки дар топонимия (номҳои ҷуғрофӣ)-и маҳалҳо интишор гардидааст.

Шевашиносии тоҷик як ҷузъи ҷудонашавандаи забоншиносии тоҷик буда, лаҳҷаю шеваҳо ё ғӯйиши маҳаллии забони тоҷикиро меомӯзад. Лаҳҷаю шеваҳо ё ғӯйиши маҳаллии забони тоҷикӣ ҳудуди васею доманфарохро фаро гирифта, берун аз Тоҷикистон, яъне дар қаламрави ҷумҳуриятҳои Осиёи Марказӣ, Афғонистон, Эрон, Туркистон, Чин низ густариш ёфтааст.

Шевашиносии тоҷик дар заминаи комёбиҳои сафарҳои илмии мардумшиносӣ, таърихӣ-кишваршиносӣ, бостоншиносӣ, фолклоршиносӣ арзи ҳастӣ кардааст. Зеро дар ибтидо як қатор

масъалаҳои лаҳҷа ва шеваҳо одатан дар дохили илмҳои мардумшиносӣ ва фолклоршиносӣ шарҳу эзоҳ дода мешуданд.

Рисолаи мавриди назар аз он лиҳоз хеле муҳим аст, ки дар забоншиносии муосири тоҷик лаҳҷаҳои манотиқи гуногуни тоҷик, бахусус дар мисоли дузабонӣ хеле кам омӯхта шудабуд.

Рисола аз муқаддима, се боб ва ҳашт фасл иборат аст. Дар муқаддимаи рисола ҷанбаҳои илмии рисола баррасӣ шудааст. Дар боби якум масъалаҳои назарии дузабонӣ дар ҷомеаи бисёрзабонӣ, ки аз се фасл иборат аст, таҳлил карда шудааст. Дар боби дуюм оид ба масъалаҳои ташаккули таркиби луғавии лаҳҷаи Лаҳш, ки аз ду боб иборат аст, таркибҳои луғавии забони зиндаи нҳияи лаҳш, бо омехтагҳои забонҳои русиву қирғизӣ таҳқиқ шудааст. Дар боби сеюм дастабандии лаҳҷаи ноҳияи Лаҳш дида мешавад, ки онро унвонҷӯ ба ҳафт гурӯҳ тақсим кардааст.

Хулоса ва адабиёти истифодашуда низ ба талабот ҷавобгӯ мебошад. Мақолаҳои ҷоп кардаи унвонҷӯ муҳтавои асосии рисоларо инъикос кардааст.

Аз таҳлилҳои автореферати диссертатсия бармеояд, ки таҳқиқоти диссертатсионии Каримова Мастона Дилбаровна кори илмии пурра баанҷомрасида буда, ба талаботи корҳои диссертатсионӣ қомилан ҷавобгӯ аст. Мақолаҳои ҷопнамудаи унвонҷӯ муҳтавои асосии корро инъикос карда метавонад.

Дар маҷмӯъ, Каримова М.Д. бо пешниҳоди чунин таҳқиқоти диссертатсионӣ сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.20 – Забонҳои халқҳои кишварҳои хориҷӣ Аврупо, Осиё, Африқо, сокинони бумии (аборигенҳо) Амрико ва Австралия(забони тоҷикӣ) мебошад.

Автореферати диссертатсия дар маҷлиси кафедраи забон ва адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б.Ғафуров дар санаи 26.10.2018, қарори №2 муҳокима гардид.

Муқарриз,

номзади илмҳои филологӣ,

доцент, мудири кафедраи забон

ва адабиёти тоҷики факултети

забонҳои ширқи Донишгоҳи давлатии

Хуҷанд ба номи академик Б.Ғафуров

Ҷасдиш Ҳасанов
сарзори РК в. кел

Шарипова М.З.
Алиханова З.У.